

Gian Paolo-Gri (Trst)

ETNOLOŠKO RAZISKOVANJE V ITALIJI PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

(Predavanje v Ljubljani, 4. 4. 1980)

1. Nameravam govoriti o razvoju študija folklorne (o demologiji, o ljudski tradiciji, o evropski etnologiji: med seboj ekvivalentni termini) v Italiji v povojnem obdobju.

Z besedo **razvoj** ne mislim na proces progresivnega izboljšanja ali prehoda iz nekega negativnega stanja v pozitivno, temveč želim samo povedati, morda z neprimerno besedo, da gre za skupek problemov, debat, diskusij, rešitev in realizacij, ki so bile konkretno vključene in so razgibale študij tega področja v Italiji.

Lahko si predstavljamo, da v grobem naletimo na enake probleme, diskusije, rešitve, ki zadevajo tudi slovensko etnologijo. Drugače tudi ne more biti. Na koncu koncev — mogoče v drugačnih časih in s kakšno razliko v terminologiji — beremo iste knjige, iste revije, sodelujemo na istih srečanjih ... Delamo pa v različnih razmerah, kar neizbežno nudi različne perspektive in različne vidike: zato je primerjalno delo s tega stališča zelo plodno.

2. Preden preidem k temi današnjega srečanja, bi si dovolil še na kratko omeniti — v mejah poenostavitve — kako je bilo s študijem folklorne v Italiji med obema vojnoma. S tem ne želim preiti k podajanju neke zgodovinske osnove, predhodnega stanja, temveč samo nakazati situacijo, ki je v veliki meri pogojevala kasnejša razpravljanja in razvoj, ki je sledil po tem obdobju.

3. Prva stvar, ki jo moramo iz časa med obema vojnoma upoštevati, je odnos fašizma do študija folklorne. Ta odnos je mnogo tesnejši, kot si sploh mislimo, in je postajal vse tesnejši vzporedno z utrjevanjem fašizma.

Fašizem je zahteval od folkloristov (in to tudi dosegel), da bi podali neko zunanjo podobo enotne italijanske tradicije, da bi folkloristika postala (predvsem v zadnjem obdobju, ko so se odnosi med Rimom in Berlinom poosttrili) vodilna disciplina v težnji iskanja psevdoznanstvenih opravičil razglasujočemu se nacionalizmu in rasizmu, ki je postal državna ideologija. Fašizem je iz folklorne v veliki meri uporabil in privilegiral tista področja (zbore, shode v nošah, razstave ...), ki so mu služili za popularizacijo in zunanji videz, izgled. Ljudska kultura, torej, uporabljena **proti** razredu, ki je bil njen nosilec. To dejstvo je pomembno zato, ker je nadaljnji razvoj študija folklorne mogoče razložiti kot reakcijo na odnos med fašizmom in folkloro.

4. Količinsko prevladujejo med obema vojnoma tako imenovane tradicionalne raziskave: indiferentne do teoretskih problemov, definicij predmeta svojih raziskav in metodologije. Bile so popolnoma deskriptivne. Plod tega so številni prispevki lokalnih raziskovalcev, večje ali manjše zbirke podeželskih plemičev, župnikov, zdravnikov, učiteljev, pisarjev ..., ogromna količina majhnih prispevkov (velik problem za tiste, ki danes skušajo sestaviti bibliografijo!) folkloristov diletantov, ki so

se zanimali za vsa področja, od petja do noše pa od prehrane do praznovanja, ne da bi jih poglobili.

5. S tem ne mislim podcenjevati dokumentarnega prispevka te usmeritve, želim le poudariti problem, s katerim se danes spoprijemamo: **kako** uporabiti ta material. To je eden izmed osnovnih problemov današnjih študij.

Znanstveniki, ki se ukvarjajo s primerjalnimi raziskavami in zbirajo dokaze za posamezne elemente, želijo razlikovati med informacijami v zapisanih nekega deželnega župana od tistih, ki jih nudijo spisi specializiranih raziskovalcev.

Za tiste pa, ki raziskujejo v drugi smeri (ki posvečajo večjo pozornost skupinam in skupnostim kot pa tekstom in dokumentom) postane osnovno in predhodno spoprijeti se s tisoči imen in odgovoriti na preventivno vprašanje:

Tisto, kar vemo iz vseh teh prispevkov o pretekli ljudski kulturi, često ne moremo več dopolniti z delom na terenu. V kolikšni meri zares predstavlja to kulturo in koliko je to samo predstava takratnih raziskovalcev o tej kulturi?

Problemi take narave so prisotni tudi v Sloveniji; na kongresu v Piranu 1977 se je razpravljalo tudi v tej smeri.

Ta problem je tudi eden poglobljenejših danes v Italiji, ker se rojeva iz samega kulturnega stanja v Italiji, kjer je več stoletij obstajal globok prepad med visoko kulturo in ljudsko kulturo. Tu ne gre zgolj za zgodovinski problem. Ne gre samo za ohranjanje (reševanje) pisanja o ljudski kulturi, temveč tudi, da razjasnimo **naše** razumevanje ljudskega.

6. Je to nepotrebno vprašanje? Delu folkloristov se zdi to vprašanje neumestno in ta problem nepomemben; zdi se, kot da bi šlo za izgubljanje časa, če bi se preveč spraševali in razmišljali o svojem početju. Zdi se mi, nam se zdi to vprašanje še kako pomembno: odnos med "opazujočo" ("cultura osservante") in "opazovano" ("cultura osservata") kulturo predstavlja problem za vsakogar, ki se ukvarja s študijem kulture in tradicije, ki nista njegova kultura in njegova tradicija. Postavlja se torej vprašanje: Do kakšne mere lahko folklorist (s svojim specifičnim socialnim in kulturnim **statusom**) trdi, da je soudeležen in da **jê "v"** ljudski kulturi preteklosti in sedanjosti? Na to vprašanje je moč odgovoriti na osnovi raznih zgodovinskih situacij, ki so preučevane; nakazuje pa rešitev tistega, kar je že tudi v Italiji najmanj petdeset let srž vseh razprav — kaj pojmovati kot **ljudsko**?

7. Na kratko bi predstavil rešitve, ki so bile v Italiji prisotne v času med obema vojnoma (poleg tiste ne-rešitve, tipične za tradicionalno usmerjenost in diletantizem, o katerem sem že govoril).

8a. Prva je rešitev, ki jo je ponudil Benedetto Croce in jo je osvojil celoten neoidealistični historicizem (tok, ki se je v italijanski kulturi uveljavljal do konca petdesetih let). V neoidealističnem sistemu privzame pojem ljudskega pomen, ki je neodvisen od konkretnih družbenih oblik; vsebino pojma **ljudsko** napolnjuje splošen pomen obnašanja ali pojavljanja duha, v psihološkem smislu "enostavnosti, preprostosti" oblik in vsebin: preprostost, ki je seveda lastna razredom in skupinam ljudi, ki niso soudeleženi v kulturi (Buch und Lesen, kritična misel, logika, abstraktnost, združevanje teorije in prakse, itd.), ki pa je dosegljiva — v določenih trenutkih in situacijah — vsem, tudi najbolj

spekulativnim intelektualcem. Od tu izvira enačenje pojmov ljudsko-primitivno-naivno-provincialno-dialektalno, itd.

Ravno s strani idealističnega historicizma prihaja poleg tega še razvrednotenje družbenih znanosti (sociologija, psihologija, etnologija, antropologija, psihoanaliza, ekonomija, ...): to niso znanosti, ampak psevdoznanosti z ozirom na to, da so usmerjene v iskanje zakonitosti, konstant, ponavljanj v zgodovini; ne pa v tisto, kar razkriva neponovljivost in enkratnost zgodovinskih dejstev.

Kako je to razvrednotenje otežilo italijansko kulturno situacijo, vam prepuščam v razmislek.

8b. Druga rešitev — bolj produktivna za konkretno delo folkloristov — je tista, ki je takrat prišla s strani preučevalcev ljudskega slovstva, v stiku z najnovejšim razvojem historične (diahronične) lingvistike in difuzionizma. Naj omenim le tri imena: Barbi, Santoli, Vidossi. **Ljudski** postanejo vsi tisti kulturni proizvodi in pojavi, ki so ponavljajoč se prisotni v različnih predelavah, variantah, z osnovo, ki ni enopomenska, temveč opredeljena le z vsemi svojimi različicami. Iz takih izhodišč se je razvila folklorna geografija, etnografski atlas, historično-geografske komparativne metode, tako kot rojstvo specifične filologije za preučevanje ustne tradicije. Zato se je tudi prevladujočo pozornost posvečalo tekstom, dokumentom in variantam, bolj kot resničnim in zgodovinskim nosilcem.

Na to rešitev pristajajo najbolj znana imena italijanske folkloristike vse do zadnjih let; hkrati pa je to tudi uradna rešitev. Njen razpon je že v preteklosti zajemal na eni strani zanimanje za estetski problem, na drugi pa bolj sociološko usmeritev, ki so jo v Italiji razkrile raziskave Van Gennepa in Marinusa.

9. V tistih letih je bila prisotna še tretja rešitev, sicer izolirana, ki jo je v zaprtosti fašističnih zaporov izdelal Antonio Gramsci, in usojena, da je prišla v v "obtok" šele po vojni. Le nekaj tem, ki jih je Gramsci radikalno izpostavil:

— v vsej popolnosti znova vzpostaviti odnos med folkloro in družbenimi skupinami "nosilci": folklor je vizija sveta historično podrejenih razredov, vizija sveta, ki je drugačna in v opoziciji do vladajočih;

— razkrinkanje idiličnega, idealističnega pisanja, "tehnik" o ljudskem kot nečem nevtralnem v zgodovinskih odnosih med družbenimi razredi;

— problem odnosa kultura—družba razrešen v prid delovni hipotezi: v perspektivi oblikovanja tiste "nove kulture", ki naj bi se rodila iz srečanja, soočenja meščanske kulture (v vsej njeni kompleksnosti), folklornih kultur (v vseh njihovih pojavnih oblikah) in marksizma;

— vzpostavitev enotnosti teorija/praksa: tudi raziskava folklor je "akcija" v družbenih odnosih.

10. Shematičnost teh opomb se bo nadaljevala tudi v okviru obravnave sledečega obdobja; zato se oproščam in zaupam vaši sposobnosti interpretacije.

Za predstavitev tega okvira bi lahko izbral dve poti:

— slediti najpomembnejšim znanstvenikom, predstaviti dela, raziskave, publikacije, srečanja, ali

— ostati le pri nekaterih najbolj problematičnih in pomembnih vprašanjih.

Odločam se za slednjo, čeprav se zavedam, da je interpretacija lahko bolj subjektivna in parcialna.

11. Parcialnost zato, ker sem prisiljen poudariti predvsem novosti in vzroke za nekatere prelomnice, ne pa kontinuiteto razvoja stroke.

Na tem mestu moram omeniti (ne glede na kvaliteto in kvantiteto opravljenega dela) še klasične usmeritve, ki nadaljujejo in razvijajo difuzionizem in zgodovinsko-filološko-komparativne pristope; gre za usmeritve, ki so od Barbija, Santolija, Vidossija pa do Corsa, Cocchiare, Toschija in še ostalih živčih — skupina Lares — nadaljevale, sledeč evropskemu razvoju tega tipa, z vse pozornostim raziskovanjem povezave med folklorističnimi in etnološkimi študijami, s postopnim izpopolnjevanjem metodologije.

12. Ustavil bi se ob tistem, kar predstavlja novost in torej predmet polemik, debat in diskusij.

V tej smeri sta dva faktorja, ki sta v največji meri vplivala na folkloristične študije takoj po vojni. Prvi je kulturnega značaja:

odprtost knjižnih izdajateljev, ki je sprostila množično izdajanje prevodov del s področja etnologije in antropologije, ki so izšla izven Italije v okviru zgodovinsko-komparativistične usmeritve: s tem mislim predvsem na tekste angleškega funkcionalizma in socialne antropologije ter tekste ameriške kulturne antropologije;

drugi faktor pa je politično-socialne narave: takoj po vojni se namreč pojavi vprašanje italijanskega juga, kmečke borbe za agrarno reformo; odkritje obstoja, tako imenovane "druge Italije" ("L'altra Italia"), dvajset let potisnjene v ozadje zaradi nacionalistične retorike, Italije na jugu, kmečke, revne, zaostale, nepismene, kjer so vladali predkapitalistični in fevdalni odnosi.

13. Na tej osnovi se ob študiju tradicionalne folklorne pojavi usmeritev, ki ne pristaja več na nevtralnno gledanje na ta del Italije kot področje preživetja z vraževerjem, verovanji, navadami, dragocenimi za študij, ampak se hoče vključiti v to življenje: ne več opazovalci, temveč soborci v težnji po spreobrnitvi in spremembi socialnih odnosov.

Leta 1945 do 1955/60 so označena prav s pozornostjo folkloristov s kulturnega, političnega in socialnega vidika do kmečke kulture na jugu. Središče folklorističnih raziskav se tako premakne na jug, začnejo se raziskave z udeležbo in ne več deskriptivne, eksperimentirajo se prve ekipe raziskave, dozori in razreši se intelektualna in civilizacijska kriza ene cele generacije etnologov. Pomemben je Ernesto De Martino, ki je v raziskavi s področja religioznosti kmetov z juga, presegel začetni idealistični historicizem.

14. V teh letih — v tej vročici raziskav in angažiranosti — se pojavijo tudi mnogi spori in protislovja:

— Na prvem mestu soočenje med etnologijo, ki se vse bolj marksistično usmerja in povzema Gramscijeve teze, in med antropologijo in ameriški antropologji, ki so v tistih letih prav tako delali na jugu Italije v okviru ameriške pomoči: to so bila leta "raziskav skupnosti" ("community studies"), dela na področju sociologov in antropologov, kot Friedmann, Banfield, Redfield, itd., leta, ko se je rodila italijanska kulturna antropologija, ki uporablja kategorije (enak koncept kulture), ki so se rojevale iz ven, velikokrat tudi v opoziciji, marksističnih analiz in interpretacij: srečanje/soočenje, ki je še vedno aktualno;

— Soočenje, lastno levičarski kulturi tistih let, med odnosom do folklorne na splošno in kmečke kulture posebej: ali gre za kulturo, ki jo je treba preučevati in istočasno ohraniti v njeni "različnosti" glede na mestno-industrijsko, ali pa kulturo, ki jo je treba preseči in nadomestiti z neko novo? V ozadju so še vedno Gramscijeve misli: nekateri jih interpretirajo pozitivno (folklor je kultura podrejenih razredov, torej alternativna kultura, kultura opozicije); drugi negativno (folklor je kultura podrejenih razredov in prav zato nesposobna sprožiti tisti revolucionarni proces, ki ga lahko sproži sodobni proletariat in delavski razred).

15. Kot je razvidno, so ta soočenja in debate značilne za tisti zgodovinski trenutek, ko se je vsaj na eni strani italijanske kulture zdelo, da bi bilo mogoče povzročiti proces sprememb obstoječih razmerij moči. Konec tega upanja (ali te iluzije) v sredi 60. let označuje tudi konec študij in razpravljanj, hkrati pa tudi dozorevanje različnih usmeritev in perspektiv.

To obdobje, ki se je začelo s preplavitvijo agrarnega juga (po reformah 1946—47), se končuje sredi 60. let z depopulacijo podeželja in masovno emigracijo na industrijski sever.

Tako gre tudi v Italiji, kot drugod po Evropi, za globoko spremembo v predmetu preučevanj, ki zavezuje označiti njen značaj.

16. Šestdeseta leta so zaznamovana (tudi z materialom v knjižnicah) s to spremembo: predmet raziskav vse bolj postaja (za "angažirano" etnologijo) mesto italijanskega Severa, s procesi urbanizacije podeželskega prebivalstva in njegovim pogosto marginalnim položajem, ki ga je moč ilustrirati z ghetti; in ne več kmečka in obrtniška folklor, marveč folklor tovarne, mesta, mestnih četrti, periferij: teh drugih podrejenih razredov ("classi subalterne").

17. V šestdesetih letih se poleg tega tudi razpravljanje v nekem smislu premakne: ni več brutalno shematizirano na odnos idealistične zgodovinskosti proti marksistični zgodovinskosti, na nevtralnost nasproti angažiranosti, temveč na historičnost na eni strani in na drugi strani sinhronne principe, ki vstopajo in preplavljajo italijansko kulturo v vseh smereh. To so leta prevodov strukturalistov, formalistov, funkcionalistov (ne več angleških, temveč praških in ruskih), začetkov semiologije. Vodilne discipline postanejo post-saussurovska lingvistika, semiologija, logika, teorija komunikacij ...

18. Prepogosto so to modni pojavi, pa vendar resni. V tem času se oblikuje in razjasni prispevek, ki se mi v celotnem obdobju zdi najresnejši in najostreje postavljen: gre za predloge Alberta Maria Cireseja na tematično **alternacijo in notranjih neenakosti, različnih ravni v kulturi** (avtor uporablja termina "alterità" in "dislivelli interni di cultura", op. l. S.). Gre za usmeritev, ki je povzemala demartinske motive, razvijala in oblikovala Gramscijeve predloge, povzemala najboljše iz italijanske tradicije in novih uvoženih usmeritev, težila premostiti trdne omejitve v prid premišljeni odprtosti.

Metodološki relativizem seveda prinaša velika tveganja. Edini način premostitve teh težav je znova

jasna in enotna opredelitev predmeta študija, zavračanje ideološke nevtralnosti v prid eksplicitni pojasnitvi motivov, ki vodijo raziskave, preverjanje ustreznosti metod v zvezi s problemi, ki jih je potrebno razrešiti. Cirese zavrača diktaturo historizmov in pretirano "predmetnost" strukturalizmov, sprejema pa oboje v njunih natančno opredeljenih obsegih.

Kaj je torej ustrezen raziskovalni predmet? Kako združiti pravljice, ognje in procesije, obleke in zaobljube? V kratkem: upoštevati moramo, da vsi ti pojavi dokumentirajo prisotnost **različnosti** v naši zahodni tradiciji; **različnost, razlike**, ki se izražajo na vseh ravneh, z mejami, ki so številnejše od lingvističnih in etničnih meja, ki so bile tradicionalno v rabi: sever/jug, mesto/podeželje, moški/ženske, bogati/revni/... in upoštevajoč, da ti manjši in večji pojavi različnosti niso na isti enakovredni ravni (morda le formalno — v času analize), da ne gre za enakovredne dvojice, marveč za pare, ki so na različnih ravneh, v neravnovesju, eden močan in drugi šibak. Različnost torej ni **dana** sama po sebi, ampak je **produkt** odnosov moči med skupinami, razredi, skupnostmi. Različni kulturni nivoji zato (in so zato problematični), ki so rezultat družbenih in ekonomskih razlik, neravnovesij. Ljudsko postaja torej skrajšana formula, ki kdaj pa kdaj kaže na pomen "nižji", "neenak", "šibak", torej historična varianta, ki napolnjuje določen smisel (pr. tak naj bi bil položaj ženske nasproti moškemu). Naloga folklornih študij postaja torej analiza podrejenih kultur: ne kulture, temveč razlik, neravnovesij v kulturi; ne kmečke kulture, temveč zunanjih in **notranjih** razlik v kmečki kulturi; ne kulture Benečije, temveč notranjih in zunanjih neravnovesij na območju Benečije; ne ustne tradicije same po sebi, temveč ustne tradicije odkar so živi v podrejenem, neravnovesnem položaju glede na pisno tradicijo; ne gre torej za raziskave enakosti—uniformnosti, temveč razlik. In primerov bi lahko našteali še več.

19. Danes se je izredno razširilo pojmovanje folklorne kot kulture podrejenih razredov (ne splošnega in nejasnega, imaginarnega "volgo" v tradicionalnih študijah) in upoštevanje, da je podrejena kultura resničnost, ki jo je mogoče definirati v zvezi s hegemonistično, vladajočo kulturo, zato je bilo tudi z vso doslednostjo potrebno znova vzpostaviti odnos med kulturnimi pojavi in družbeno-ekonomsko resničnostjo, ki je bil v nevarnosti, da bi se izgubil v čisti filološki tradiciji, prav tako tudi v usmeritvah, ki so sledile ameriški kulturni antropologiji, sinhronim pristopom, strukturalizmu in funkcionalizmu. Ponujalo je in ponuja koncept, ki v čisti obliki omogoča razločevanje (in ne z vzporejanjem) resnične ljudske kulture od "rešenih", ohranjenih elementov tradicionalne kulture in različnih "revivals".

20. Prav temeljno nasprotje med podrejenim in vladajočim je od srede šestdesetih let postalo predmet diskusij na osnovi konkretnih raziskav, ki jih je sprožil sam problem. Začetnemu, precej priostrenemu pisanju (reduciranemu na razredna nasprotja v strogo marksističnem smislu, čeprav je imelo zaledje v tekstih francoskega neomarksizma in ekonomske antropologije) se je pridružilo vse bolj oblikovano in problematično razmišljanje in

raziskovalno delo: in v ozadju je kot vodilna disciplina stala sociologija komunikacij in celotna usmeritev, kratko rečeno, "Annales". Pojmovanje ljudskega kot označitve kulturnih pojavov lastnih podrejenim razredom je s konkretnimi terenskimi raziskavami in še v večji meri z arhivskim raziskovanjem izpostavilo kot središčne:

- tako témo kulturnega kroženja, pretakanja med skrajnimi ravnmi,
- kot problematiko virov:

kateri viri so uporabni za rekonstrukcijo slike podrejenih kultur,

kako naj se viri o podrejenih kulturah uporabijo, ko niso njihov izvirni dokument.

Morda je potreben primer: gre za raziskavo Carla Ginzburga, ki kot vire uporablja akte procesa Inkvizicije proti beneškemu mlinarju, sežganemu na grmadi leta 1600. Proces je bil namreč izredno zanimiv: mlinar namreč v nasprotju z vsemi ostalimi obtoženimi ne molči, ne zavrača, temveč govori in hoče govoriti, razložiti, prepričati sodnike v pravilnost svojega mišljenja in resnice. Čeprav posredovano prek nekega duhovnika, je mlinarjevo nastopanje nenavaden in izreden dokument te kulture; še toliko bolj, ker ubogi mlinar zna brati in pisati: govori o svojem branju, ga uporablja, interpretira in razlaga.

Tradicionalistična analiza bi se ustavila in podčrtala prisotnost besedil, tekstov, ki so prešla v kmečko okolje 16. stoletja, in poskušala podati zgodovino njihovega vraščanja in razširjanja. Ginzburg gre korak dlje: besedila vsekakor dokumentirajo določeno kulturno kroženje (proti tezam — tako desnim kot levim — o zaprtosti kmečkega sveta), vendar je problem postavljen in rešen glede na specifično, **drugačno** rekonstrukcijo — z vidika mlinarjevega branja.

Knjige so iste: krožijo v vseh plasteh (visokih/nizkih, vladajočih/vladanih, visoke kulture in ustne tradicije): različno pa je "branje" (razumevanje, op. I. S.), interpretacije in recepcije, ki sledijo: in ta različnost nas zanima, zanima nas drugačen kulturni sistem, ki producira drugačno branje, razumevanje. In to velja v enaki meri za knjige, pravljice, pesmi, predmete, instrumente, družbene odnose, vrednote in norme.

V tem smislu je utemeljeno tudi naše terensko delo: ne rekonstruiramo več enotne kulturne fiziognomije neke skupnosti, marveč iščemo notranja neravnovesja in razlike v preučevani skupnosti. Delamo, torej, ne da bi enotili, ampak, da bi razdeljevali.

21. To je torej osnovna smer dela študija folklorea v Italiji v zadnjih letih: od zgodovine dokumentov, podatkov, variant (katerih interpretacija ostaja neizogibno delo) do zgodovine pomena teh izročil za njihove nosilce, pa do kulture in zgodovine podrejenih razredov — v vseh smislih podrejenosti (obstaja tudi podrejenost v podrejenosti) — uporabljajoč vse potrebne in ustrezne metodologije. Iz tega se je danes porodil nov problem.

Če se za trenutek povrnemo k imenom, ki sem jih citiral (Barbi, Santoli, Vidossi, Croce, Gramsci ...), opazimo, da razen Cireseja ne gre za folkloriste v pravem pomenu, temveč za jezikoslovce, filologe, filozofe, politike in lahko dodamo tudi imena zgodovinarjev, geografov ... Zgodovina

našega študija je delno tudi zgodovina discipline, ki je vedno sledila drugim disciplinam, in se odahnila, ko so ji te ponudile metode, probleme, rešitve ...

Danes se kriza identitete ponavlja.

Pridobili smo zgodovinsko in družbeno širino, katere pomanjkanje nam je bilo očitano, ko smo z lahkoto vzporejali "primitivno" in moderno, prazgodovino in aktualnost, Evropo in Oceanijo. Ne preučujemo več predmetov in tekstov zaradi njih samih, temveč jih uporabljamo za rekonstrukcijo življenja tistega dela človeštva, katerega zgodovina ni bila nikoli napisana.

Če delamo tako, ponovno nismo več sposobni definirati, opredeliti lastne specifičnosti. Medtem, ko smo oživljali zgodovino in družbo, so zgodovinarji oživljali raziskave na terenu (in "Oral history" je danes univerzalna zgodovinska disciplina), posvečali so pozornost vsakdanjemu in materialni kulturi, pristajali so na "serialité", ukvarjali so se in se še vedno z etnozgodovino in mikro-zgodovino, čutijo se antropologe in etnologe brez pomanjkljivosti klasičnih antropologov in etnologov.

Vse tradicionalne delitve in razlikovanja znotraj humanističnih znanosti so opuščene; in med folkloristi se je zopet pojavila težnja po omejitvi, zaznamovanju meja (predvsem v semiološki usmeritvi). Torej se tudi folkloristi držijo zakonov, ki od vedno vladajo človeštvu: razpoznavamo se, ker smo različni, opravičujemo se s svojo različnostjo (s svojo različnostjo se razpoznavamo in se hkrati z njo opravičujemo).

Ali je to res neizpodbiten zakon?

Prevod: Nada Primožič
Ingrid Slavec